

Předpřítomný čas prostý a průběhový

Předpřítomný čas prostý

A) Forma

Věta oznamovací: I have walked/He has given

Zápor: They have not cleaned

Otázka: Has Sam opened?

Záporná otázka: Haven't we flown?

Stažené tvary: I've walked/ He hasn't understood/Haven't they caught?

Předpřítomný čas se v angličtině tvoří pomocí slovesa have/has a přídělního trpného. Přídělní trpné se u pravidelných sloves tvoří stejně jako minulý čas (open - opened), nepravidelná slovesa mají tvary různé - jsou uváděny v přehledech nepravidelných sloves jako jejich třetí tvar (give-gave-given).

B) Základní užití

Anglický jazyk používá předpřítomný čas k propojení minulého a přítomného okamžiku, do češtiny ho proto překládáme podle situace někdy časem minulým a jindy přítomným. Má tři základní užití.

1. Vyjadřuje činnost, která začala v minulosti a pokračuje do přítomnosti.

We have lived here for 10 years.

Bydlíme tady 10 let.

She has known me since 1995.

Zná mě od roku 1995.

V češtině totéž vyjádří přítomný čas. V angličtině to není možné.

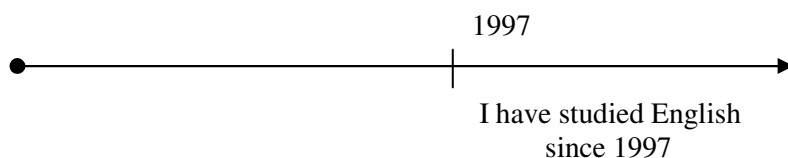
How long have you been here?

Jak dlouho jste tady?

How long ~~are~~ you here?

Druhá věta je gramaticky nesprávná. V angličtině by ji bylo možno chápat spíše jako otázku zaměřenou do budoucnosti (Jak dlouho tady budete?), protože čas přítomný je možno užít v některých případech k vyjádření budoucnosti.

Graficky je možno znázornit tento význam následujícím způsobem.

Anglický jazyk používá předpřítomný čas často ve spojení s výrazy, které označují časový úsek, jenž začal v minulosti a zasahuje až do přítomnosti - for 10 years, since 1997, all week, all the time, always, lately, recently

We have always worked in York.

Vždycky jsme pracovali v Yorku.

(A stále tam pracujeme.)

It has been quite cold lately.

Poslední dobou je dost zima.

Předpřítomný čas se v angličtině užívá, jestliže popisujeme děj, který začal v minulosti a probíhal po určitou dobu až do současnosti. Jestliže ale začal i skončil v minulosti a už nepokračuje, není možno ho užít.

I have smoked for 5 years.

Kouřím pět let.

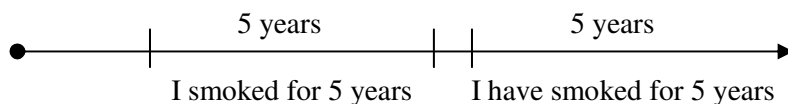
(Začal jsem před 5 lety a dosud kouřím.)

I smoked for 5 years.

Kouřil jsem pět let.

(Ale dnes už nekouřím, skončil jsem.)

Graficky je možno vyjádřit rozdíl mezi předcházejícími větami takto.

2. Vyjadřuje životní zkušenost. Popisuje něco, co jsme udělali nebo prožili v minulosti, ale má to význam pro současnost.

She has been to London.

Už byla v Londýně.
(Zná Londýn, má s ním jistou zkušenost.)

Srovnejte

I have been to Greece.

Byl jsem už v Řecku.

I have been in Greece for two weeks.

Jsem v Řecku už dva týdny.

Obě věty mají v angličtině rozdílný význam. V první větě sdělujeme, že jsme Řecko už kdysi navštívili (není to pro nás neznámá země - máme s ní zkušenost). Ve druhé větě říkáme, že jsme do Řecka přijeli před dvěma týdny a dosud tam jsme (něco začalo v minulosti a pokračuje to až do současnosti).

Ve významu vyjadřujícím životní zkušenost se předpřítomný čas v anglickém jazyce často pojí s časovými výrazy jako ever, never, already, often, occasionally, yet, before

Have you ever tried it?

Zkusil jsi to někdy?

She has never read this book.

Nikdy tu knížku nečetla.

We haven't seen it yet.

Ještě jsme to neviděli.

Have you fallen off a bike yet?

Už jsi někdy spadl s kola?

I haven't met her before.

Předtím jsem se s ní nesetkal.

Ve všech těchto větách je důležité, že minulá zkušenost má vztah k přítomnému okamžiku

3. Vyjadřuje minulý děj, který má dopad do současnosti. Obvykle se odehrál v nedávné minulosti, ale jeho výsledek pocítujeme nyní. Toto užití je ve své podstatě podobné předcházejícímu.

The bus hasn't arrived.

Autobus nepřišel.

Autobus nepřišel, a proto nyní nemáme jak odcestovat - výsledek minulého děje pocítujeme v současnosti.

Ve větách tohoto typu se v angličtině často vyskytují výrazy jako yet, already, just.

They haven't finished their homework yet.

Ještě nedodělali úlohu.
(Proto nemohou jít ven.)

Has she signed it yet?

Už to podepsala?
(Mohu si to už vzít?)

I've already sent the letter.

Už jsem ten dopis poslal.
(Tu informaci už mají.)

We have just heard the news.

Zrovna jsme tu novinku slyšeli.
(Víme tedy o tom.)

Ve všech těchto případech se něco před jistou dobou stalo, ale pro nás je to důležité v tuto chvíli.

Předpřítomný, minulý a přítomný čas v angličtině

1. Předpřítomný čas se v angličtině používá u dějů, které se odehrály v blíže neurčené době. Pokud ve větě vyjádříme, kdy děj proběhl, nebo to vyplývá ze situace, musíme užít minulý čas.

Srovnejte

Have you had breakfast?

Snídal jsi už?

Did you have breakfast at the hotel?

Posnídal jsi v hotelu?

I've read your letter.

Už jsem tvůj dopis četl.

I read your letter last night.

Četl jsem tvůj dopis včera večer.

They have told me.

Řekli mi už o tom.

They told me when they were here.

Řekli mi o tom, když tady byli.

Have you had the operation?

Už jsi byl na operaci?

When did you have the operation?

Kdy jsi byl na té operaci?

Where did you have the operation?

Kde tě operovali?

Předpřítomný čas popisuje, že se něco stalo, nebo se jím ptáme, zda se něco stalo, nejdůležitější informací je tedy samotná událost.

Minulý čas udává, kdy se něco stalo, nebo se jím na to ptáme, nejdůležitější informací je tedy doba, kdy k události došlo.

2. Předpřítomný čas užívá anglický jazyk vždy pro činnost, která nějak souvisí s přítomností. Jestliže mluvíme o uzavřené minulosti, užíváme čas minulý.

I've lived in Rome for 4 years.

Bydlím v Římě 4 roky. (Stále tam bydlím.)

I lived in Rome for 4 years.

Bydlel jsem (Už tam nebydlím.)

He has broken his leg.

Zlomil si nohu. (Má ji zlomenou.)

He broke his leg.

Zlomil si (Už ji má v pořádku.)

Have you seen Jackie this morning?

Neviděl jsi dnes ráno Jackie?

(Ptáme se dopoledne, stále je ráno.)

Did you see Jackie this morning?

Neviděl jsi dnes ráno Jackie?

(Ptáme se odpoledne, ráno je minulostí.)

3. Angličtina má některá slovesa (know, believe, understand), která slouží v předpřítomném čase pouze k vyjádření dějů, které začaly v minulosti a pokračují až do současnosti (viz užití č. 1).

I have known her since I was a child.

Znám ji od dětství.

I have never believed him.

Nikdy jsem mu nevěřil.

V ostatních případech (viz užití č. 2 a 3) se u těchto sloves užívá minulý čas.

What a surprise! I didn't know that.

To je ale překvapení. To jsem nevěděl.

Ale:

What a surprise! I haven't heard about it.

To je překvapení! O tom jsem neslyšel.

4. Předpřítomný čas popisuje v angličtině něco, co začalo v minulosti a pokračuje do přítomnosti, vyjadřuje tedy trvání. Čas přítomný prostý popisuje děje, které se v současnosti opakují.

She has worked here for a long time.

Pracuje tady dlouho.

She works here every day.

Pracuje tady denně.

How long have you worked here?

Jak dlouho tady pracujete?

How often do you work here?

Jak často tady pracujete?

5. V americké angličtině se minulý čas nezájmena užívá i v případech, které v britské angličtině vyžadují předpřítomný čas.

Did you do your homework yet?

Už jsi udělal úlohy?

James just called you.

Zrovna ti volal James.

Předpřítomný čas průběhový

A) Forma

Věta oznamovací: I have been learning

Zápor: William has not been swimming

Otázka: Have we been dreaming

Záporná otázka: Has Julia been sleeping?

Stažené tvary: I've been walking/He hasn't been living/Haven't they been riding?

Předpřítomný čas průběhový se tvoří z předpřítomného času slovesa být (have been, has been) a příčestí přítomného plnovýznamového slovesa (learning).

B) Základní užití

Angličtina užívá předpřítomný čas průběhový dvěma základními způsoby.

1. Popisuje děj, který začal v minulosti, stále ještě trvá a nadále bude trvat.

I have been playing tennis since I was 6 years old.

Hraji tenis od šesti let.

She has been working here for 15 years.

Pracuje tady 15 let.

2. Popisuje činnost, která začala v minulosti a probíhala nepřetržitě až do této chvíle.

I've been skiing all day. I'm so tired. Lyžoval jsem celý den. Jsem tak unavený.
Hello! We've been waiting for you since 5 o'clock. Ahoj! Čekáme na vás od pěti hodin.

V některých případech je možno užít oba časy.

I have lived here for ten years. Bydlím tady deset let.
I have been living here for ten years. Bydlím tady deset let.

Předpřítomný čas prostý zdůrazňuje v uvedené větě, že jde o trvalý stav, čas průběhový podtrhuje trvání dějů. Tímto způsobem můžeme užít slovesa jako jsou learn, live, sleep, rain, sit, work, wait, tedy slovesa, která mohou vyjadřovat trvání.

It has rained for a long time. (popisuje dlouhodobý stav)
It has been raining for a long time. (zdůrazňuje trvání děje)

Slovesa, která nemají průběhovou formu (have, know, be ...), nemohou v angličtině tento rozdíl vyjádřit, užívají se jen ve formě prosté.

We have always had a dog. Vždy jsme měli psa.
I've known him since 1997. Zním ho od roku 1997.

Také u sloves s významem jednorázové akce (find, start, stop, lose, break ...) se užívá jen forma prostá, protože nemohou vyjádřit trvání.

They've started the fight. Začali se prát.
I've lost my purse. Ztratila jsem peněženku.

V některých situacích není možno oba časy v angličtině zaměňovat.

I have painted the hall. Vymaloval jsem předsíň.
They have written the composition. Napsali kompozici.

Předpřítomný čas prostý v obou větách popisuje děj, který už proběhl a jeho výsledek je důležitý pro přítomnost. Zajímá nás výsledek děje, ne jeho průběh.

I have been painting the hall since the morning. Maluji tu halu od rána.
How long have you been writing the composition? Jak dlouho už tu kompozici píšeš?
Předpřítomný čas průběhový v těchto větách slouží k vyjádření dějů, který začaly v minulosti a stále ještě trvají. Důležité je pro nás trvání děje, ne jeho výsledek.

He has cut the grass. It looks nice. Posekal trávu. Vypadá pěkně.
He has been cutting the grass up to now. Až do teď sekal trávu.

Prostá forma popisuje v angličtině výsledek, průběhová trvání akce.

3. Angličtina užívá průběhovou formu pouze u nepřetržitých dějů.

I've been visiting New York for a couple of years. New York navštěvuji už pár let.
She has been writing letters since she got up. Píše dopisy od toho, co vstala.

Jestliže je děj opakovaný nebo přerušovaný, dává anglický jazyk přednost formě prosté.

I have visited New York three times. New York jsem navštívil třikrát.
She has written four letters since she got up. Od toho, co vstala, napsala čtyři dopisy.

4. Jestliže v angličtině uijeme u jednorázové činnosti průběhovou formu, znamená to, že děj probíhal až do přítomnosti.

Forma prostá pak popisuje něco, co se odehrálo v minulosti, ale výsledek je důležitý pro přítomnost.

She has been cooking dinner. Vařila večeři. (až do této chvíle)
She has cooked dinner. Uvařila večeři. (večeře je hotová)